

[Bertel Dahlgaard.]

loven af 5. juni 1915, tror jeg, det med fremtiden for øje er værdifuldt at erkende, at når denne grundlovs tokammersystem bukkede under, da skyldtes det mere end noget andet, at landstinget forsyndede sig mod det, der var 1915-grundlovens inderste mening, den idé, den byggede på. Man kan være uenig i denne idé, men man kan næppe bestride, at ideen i grundloven af 1915 var, at landstinget skulle kunne udskyde den endelige vedtagelse af et lovforslag, som folketinget havde vedtaget, men hvis en appel til folketingsvælgerne atter gav flertal for lovforslagets vedtagelse i folketinget, da måtte landstinget bøje sig for befolkningens to gange udtalte vilje. Havde landstinget i handling anerkendt dette som 1915-grundlovens idé, da ville landstinget have bevaret magtstillingen, medens det nu ved sine handlinger udfordrede den jævne mands retsfølelse og umiddelbare forståelse af begrebet folkestyre. Jeg har villet sige dette, netop fordi vi nu står overfor at skulle skabe nye parlamentariske traditioner.

Det er i år 75 år siden, Hørup udslyngede sine dristige ord: ingen over og ingen ved siden af folketinget. De ord, der dengang lød næsten revolutionerende, har alle demokratiske partier nu i enighed løftet op til at være grundlaget for Danmarks frie forfatning. Det, der nu står til os, det er at tænke på, at den, som ikke har nogen over sig, ja, ikke engang har nogen ved siden af sig, den må nødvendigvis være meget dygtig og have et stort mål af selvdisciplin. Jeg vil håbe, at det, der kommer til at præge etkammerets gerning, må blive grundigt arbejde, stræben efter klarhed i lovenes affattelse, mere form over tingets fremtræden og virkemåde — den blanding af jævnhed og værdighed, der skulle være naturlig for dansk væsen, og lad mig så endelig nævne den grundlovens mening, der er nedlagt i dens bestemmelser om folkeafstemning til bekræftelse eller afkræftelse af en vedtagen lov, og som udtrykker, at love af skelsættende betydning bør have en så stor tilslutning i folketinget, at der er overvejende sandsynlighed for et flertal også i befolkningen. Jeg bemærker mig, at regeringen netop i sin programudtalelse har givet udtryk for denne

opfattelse, når det om gennemførelsen af en folkepensionsordning hedder, at regeringen vil tilstræbe at samle bredest mulig parlamentarisk tilslutning til en sådan vidtgående reform.

Den nye grundlovs vedtagelse er imidlertid ikke blot udtryk for, at en forfatningsidé efter tre slægtsleds strid har sejret, den er tillige udslaget af en politisk magtfor-skydning, der har fundet sted, siden 1915-grundloven blev gennemført. 1915-grundloven var et barn af den tid, da dansk politik havde taget form af permanent kamptilstand mellem to omtrent lige store blokke med venstre og konservative på den ene side og socialdemokrater og radikale på den anden i forbindelse med, at venstre og konservative besad flertallet i landstinget. Så længe de to partier bevarede denne magtstilling i landstinget, var al tale om en dyberegående forfatningsændring tale for døve øren. I 1936 faldt imidlertid skansen, og den første, der drog konsekvensen heraf, var Christmas Møller. Adskillige konservative, der bekæmpede hans grundlovspolitik i 1939, må i dag også på dette område erkende, at han havde et videre syn på den folkelige udvikling, end det i almindelighed er konservative beskåret.

Men den skete magtfor-skydning kaster jo ikke blot sin farve over grundlovspolitikens forløb, den stiller sit spørgsmål både til dagens og morgendagens aktuelle politik. Er den opfattelse nu rigtig — og jeg tænker ikke, nogen vil søge at afkræfte den — at venstre og konservative aldrig mere vil opnå flertallet i denne sal, da må tanken nødvendigvis beskæftige sig med, hvad det egentlig betyder.

Det betyder formentlig, at der ikke mere, så langt øjet rækker, kan gennemføres, hvad vi i mere end en menneskealder har forstået ved moderat-konservativ politik, og da der heller ikke øjnes mulighed for et flertal for en socialistisk præget politik, bliver der i indenrigspolitikken rent logisk kun tilbage den tredje mulighed: den socialliberale fremskridtslinie, en betegnelse, man en tid havde råd til at spotte herhjemme, men som jeg forleden så at selv bladet „Børsen“ var nået til at karakterisere ikke blot som den tredje, men som den eneste naturlige mulighed.

Jeg skal ikke bestride, at der i enkelte